

Kritik mot Försvarsmakten för allvarliga brister i myndighetsutövningen

1 JO:s kritik i sammanfattning

Jag har i detta ärende funnit anledning att i två fall rikta synnerligen allvarlig kritik mot Försvarsmakten. Det ena avser att myndigheten utan lagstöd genomfört husrannsakan i en lägenhet disponerad av generalmajor AA, som var anställd inom Försvarsmakten. Det andra avser myndighetens handläggning av en begäran från AA att få ta del av fyra allmänna handlingar.

2 Bakgrund

AA var generalmajor och chef för Försvarsmaktens operativa insatsledning (OPIL). Med anledning av misstankar om brott mot sin före detta hustru greps AA den 7 mars 2005 på sin arbetsplats i Uppsala. Vid tidpunkten för gripandet hade AA sin permanenta bostad i Bällefors i Västergötland och en övernattningslägenhet i Uppsala. Med anledning av de misstankar som föranlett gripandet av AA genomförde Länskriminalpolisen i Skövde den 8 mars 2005 husrannsakingar i bostaden i Bällefors och lägenheten i Uppsala. Vissa militära handlingar påträffades i Bällefors. På grund av innehållet i dessa handlingar utökades misstankarna mot AA till att även omfatta vårdslöshet med hemlig uppgift. Den 14 mars 2005 genomförde Säkerhetspolisen husrannsakan i AA:s lägenhet i Uppsala. Där påträffades ytterligare handlingar, vilka sedermera kom att omfattas av ett åtal mot AA för grov obehörig befattning med hemlig uppgift.

AA dömdes den 14 mars 2006 av Göta hovrätt för misshandel av sin före detta hustru till fängelse tre månader. Högsta domstolen beslutade den 19 juni 2006 att inte meddela prövningstillstånd.

AA åtalades därefter i december 2007 för grov obehörig befattning med hemlig uppgift. Huvudförhandlingen i Stockholms tingsrätt ägde rum den 19–28 maj 2008. Tingsrätten ogillade åtalet genom dom den 2 juli 2008 (mål nr B 4482-2007). Domen vann laga kraft.

Den 28 april 2008 beslutade Statens ansvarsnämnd att avskeda AA från hans anställning inom Försvarsmakten.

3 Anmälan

I en omfattande anmälan, vilken kom in till JO den 27 augusti 2009, gjorde AA gällande att Försvarsmakten i flera avseenden allvarligt brustit i sin myndighetsutövning i förhållande till honom. Han framställde sin kritik mot Försvarsmakten under tio punkter. I de delar av anmälan som har utretts i detta ärende anfördes bl.a. följande.

Vid huvudförhandlingen 2008 i Stockholms tingsrätt hölls vittnesförhör med en försvarsanställd, som i rättegången gavs kodnamnet MUA 100. Denne upplyste under ed att han varit inne i AA:s lägenhet utan AA:s kännedom, att intrånget skett utan åklagarens kännedom och utan stöd av något beslut om husrannsakan, att han tagit med sig en del av AA:s tillhörigheter och att ingen förteckning upprättats över vad han tagit med sig. MUA 100 kunde inte redogöra för vid vilken tidpunkt han varit inne lägenheten, eftersom det inte fanns någon dokumentation.

AA anförde vidare att han vet att hans lägenhet avlyssnades under några veckor innan han anhölls. Han har också starka indikationer på att hans telefoner avlyssnades under ganska lång tid även efter det att han frigetts samt att hans mejl och post lästes. Till dess att annat är visat utgår han från att det är Försvarsmakten som utfört avlyssning m.m. Han ifrågasätter om Försvarsmakten haft nödvändiga tillstånd för åtgärderna.

Vid huvudförhandlingen i tingsrätten i maj 2008 skrev AA för hand ned en begäran om kopior av vissa handlingar som han ansåg sig ha behov av för att kunna freda sig mot åtalet. Under en paus överlämnade han sin begäran till MUA 100, som i sin tur överlämnade den till chefen för underrättelsekontoret (MUST) BB. Denne vägrade emellertid att expediera AA:s skriftliga begäran. När BB upplystes om sin skyldighet att som myndighetsperson handlägga begäran om handlingar i enlighet med offentlighetsprincipen svarade denne att ”offentlighetsprincipen gäller inte dig”. AA hade behövt handlingarna inom loppet av några dagar, eftersom rättegången redan pågick. Han fick dem emellertid inte. Inte förrän han i brev den 3 februari 2009 stött på, fick han den 18 februari 2009 en bekräftelse på att hans begäran inkommit men inte handlagts. Han fick den 27 februari 2009 per post en av de begärda handlingarna tillsammans med ett urskuldande följbrev, där man bad om ursäkt och förklarade att fler handlingar skulle följa. Ytterligare dokument dök upp några veckor senare, dock inte de handlingar han begärt. Återstoden har han inte fått. Han hävdar att Försvarsmakten avsiktligt försenat och undanhållit honom begärt material i klar strid med offentlighetsprincipen i syfte att frånta honom möjligheten att på ett rimligt sätt utföra sitt försvar i rättegången.

Till följd av de systematiska kränkningar som AA utsattes för av Försvarsmakten under 2005–2006 gav han i oktober 2006 in en anmälan om kränkande särbehandling till myndigheten. Han fick en bekräftelse, daterad den 17 oktober 2006, på att hans anmälan hade kommit in och registrerats. Därefter har inget hänt. Anmälan har inte behandlats, han har inte fått tillfälle att utveckla sina synpunkter,

och inga som helst åtgärder har vidtagits från myndighetens sida med anledning av anmälan.

I februari 2009 skrev AA ett brev till chefsjuristen CC vid Försvarmakten och efterlyste en utlovad ersättning för studier som han bedrivit. Brevet har inte besvarats.

4 Utredning m.m.

4.1 Inledande utredningsåtgärder

Med anledning av AA:s anmälan inhämtades muntliga upplysningar från chefsjuristen CC, som den 21 september 2009 uppgav bl.a. följande om det brev som AA skrev till honom om ersättning för studiekostnader.

Eftersom brevet rörde honom själv, överlämnade han det till en annan av Försvarmaktens jurister för handläggning. Det aktuella ersättningsanspråket har varit föremål för facklig förhandling. AA fick för ungefär ett år sedan besked från facket om att han inte skulle få någon ersättning. Handläggaren bedömde med anledning därav att saken var avgjord och besvarade därför inte brevet.

Jag tog del av bl.a. det förhör som hölls med MUA 100 under huvudförhandlingen i Stockholms tingsrätt och tingsrättens dom i målet.

4.2 Försvarmaktens första yttrande

Försvarmakten anmodades, genom remiss den 18 december 2009, att yttra sig över AA:s anmälan i vissa delar. Remissen avsåg vad AA anfört om intrång i hans bostad, om avlyssning och om undersökning av hans mejltrafik. Remissen avsåg vidare vad AA anfört om Försvarmaktens agerande i samband med hans begäran i maj 2008 att få del av fyra allmänna handlingar samt Försvarmaktens åtgärder med anledning av den anmälan om kränkande särbehandling som AA gett in till myndigheten.

I remissvaret den 25 februari 2010 anförde Försvarmakten genom generaldirektören DD följande. (I remissvaret åberopad bilaga har utelämnats här.)

Utredning

Yttrande har inhämtats från Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (MUST) samt från Personalstaben vid Försvarmaktens högkvarter. Vidare har samtal förts med de officerare som var inblandade i undersökningen av AA:s bostad. En av officerarna har även givit in en skriftlig kommentar. Försvarmakten har därutöver erhållit uppgifter från Högkvarterets expedition avseende AA:s begäran om utlämning av handlingar.

Yttrande

Undersökning av AA:s bostad

Under sin tjänstgöring som chef för Operativa Insatsledningen (OPIL) var AA placerad i Uppsala. AA hade sin familjebostad i Bällefors i Västergötland och

Försvarsmakten tillhandahöll av den anledningen en övernattningslägenhet i centrala Uppsala som AA disponerade under sin tjänstgöring.

Av de tingsrättsförhör som AA bifogat sin anmälan till JO samt de samtal som skett med de inblandade officerarna framkom att under den period AA var häktad genomförde polisen en husrannsakan i AA:s familjebostad i Bällefors varvid ett stort antal militära arbetshandlingar hade påträffats felförvarade. Omfattningen av de militära handlingar som återfanns felförvarade i Bällefors var betydande. Närmare 300 av de handlingar som fanns utspridda på olika ställen i bostadshuset var av den art att en menbedömning erfordrades och ca 200 handlingar var märkta H men kunde vid en initial granskning konstateras inte längre vara belagda med sekretess. Vidare återfanns flera kartonger med pärmar som kunde härledas till Försvarsmakten. Säkerhetspolisens beslagsprotokoll omfattade dessutom närmare 20 sidor. Man bedömde av den anledningen att det inte var osannolikt att det även kunde finnas militära handlingar i AA:s övernattningslägenhet. Lägenheten i Uppsala hade redan varit föremål för en husrannsakan genom polisens försorg men man bedömde att det trots detta kunde finnas kvar militära handlingar i lägenheten eftersom polisen vid det tidigare tillfället varit inriktad mot att söka efter bevisning i det mål där AA stod åtalad för bl.a. misshandel.

Eftersom AA var häktad vid tillfället och hans adjutant hade egna nycklar till lägenheten gav hon tillstånd till MUST att genomsöka lägenheten. Av tingsrättsförhören och samtalen med de två officerare som utförde genomsökningen och deras chef som beordrade undersökningen (*MUA 100, JO:s anm.*) framgår att de skulle gå in i lägenheten och söka efter militära arbetshandlingar och en kryptotelefon som tilldelats AA. Vidare uppgavs vid samtalet med den chef som beordrade undersökningen att högre chef (*BB, JO:s anm.*) var informerad om beslutet att genomsöka lägenheten. Av MUST yttrande framgår dock att ansvarig chef (*BB, JO:s anm.*) inte kan erinra sig att han orienterats om planerna på en undersökning av AA:s lägenhet och att han inte heller har funnit några anteckningar av den karaktär han normalt för vid en orientering i ett pågående ärende.

Vid samtalen med de två medarbetarna som varit i lägenheten uppgav de att de undersökte lägenheten i april 2005 samt att de från lägenheten tog med sig en mindre kartong med handlingar samt några privata videoband. De uppgav även att AA:s adjutant hade mött dem utanför lägenheten samt öppnat dörren för dem men att hon inte deltog i undersökningen av lägenheten. Undersökningen av lägenheten tog mindre än en timme och de återvände därefter till sin arbetsplats i Stockholm där de senare överlämnade kartongen med handlingar och videobanden. Någon kryptotelefon hade de däremot inte återfunnit i lägenheten. Vid samtalet med den chef som beordrat om undersökningen (*MUA 100, JO:s anm.*) av AA:s lägenhet förklarade han att videobanden och ett antal pärmar med innehåll av privat karaktär återlämnades till AA vid ett möte han hade med AA i juni 2005.

Enligt Försvarsmaktens mening var det i den rådande situationen angeläget att säkerställa att eventuella militära handlingar och kryptotelefonen omhändertogs. Den lägenhet AA disponerade i Uppsala måste dock, trots att den var upplåten av Försvarsmakten, anses utgöra AA:s privatbostad under den tid han disponerade lägenheten. Att utan AA:s medgivande genomsöka lägenheten kan därför ifrågasättas. Den omständigheten att man fått tillstånd av AA:s adjutant att undersöka lägenheten förändrar inte detta ställningstagande. Det förhållandet att adjutanten hade tillgång till nycklar till AA:s lägenhet kan inte anses medföra att hon disponerade över lägenheten i den meningen att hon kunnat samtycka till en undersökning av vad som fanns i AA:s lägenhet.

Trots att det, som det senare visade sig, fanns fog för misstanken att det fanns känsliga militära handlingar i AA lägenhet i Uppsala borde AA:s lägenhet inte ha genomsökts på det sätt som skedde. I stället borde kontakt ha tagits med polis- eller åklagarmyndigheten i syfte att försöka få ett beslut enligt 28 kap. rättegångsbalken att polisen skulle företa en förnyad husrannsakan.

Avlyssning m.m. av AA

AA hävdar i sin anmälan att hans lägenhet och telefoner under lång tid blivit avlyssnade och att hans mail och post lästes.

Av MUST yttrande framgår att Försvarsmakten har möjlighet att genomföra så kallad signalkontroll avseende de sambands- och kommunikationsmedel som används inom Försvarsmakten. Sådan kontroll sker med stöd av 19 och 26–27 §§ i Försvarsmaktens interna bestämmelser (FiB 2008:3) om signalskyddstjänsten. Syftet med en signalkontroll är att förhindra att hemliga uppgifter kommuniceras på sambands- och kommunikationsmedel som saknar signalskydd. En signalkontroll kan ske både öppet och dolt men när signalkontroll sker beslutas detta genom en order där kontrollobjektet är avgränsat och specificerat och där tiden för och syftet med kontrollen är angivet.

Försvarsmakten har inte genomfört någon signalkontroll av AA:s sambandsmedel. MUST har kontrollerat detta med de order som beslutats avseende signalkontroll för den aktuella perioden. Försvarsmakten har inte heller kunnat finna något som visar att AA:s post skulle ha öppnats av Försvarsmakten.

AA:s mailtrafik har kontrollerats. Av 30 § punkt 2 säkerhetsskyddslagen (1996:627) framgår att Försvarsmakten ska se till att säkerhetsskyddet kontrolleras. Även uppgifter som inte rör rikets säkerhet ska kontrolleras ur säkerhetssynpunkt med den inriktning som framgår av 12 kap. 4 § Försvarsmaktens interna bestämmelser (FiB 2003:3) om IT-säkerhet. Försvarsmakten beslutade den 29 oktober 2004 (HKV 20 400:75133) om regler för användning av Försvarsmaktens IT-system. Av beslutet framgår att behovet av att utföra kontroller av Försvarsmaktens IT-system från säkerhetssynpunkt kan medföra att privata filer kan komma att kontrolleras. Den kontroll som skedde av AA:s mailtrafik skedde mot bakgrund av att AA brustit i säkerhetsmedvetande avseende hantering av sekretessbelagda handlingar. Syftet med att undersöka AA:s mailtrafik var att undersöka om han även i det sammanhanget brustit i säkerhetsmedvetande. Enligt Försvarsmaktens mening har AA varit väl medveten om Försvarsmaktens interna bestämmelser samt att beslutet den 29 oktober 2004 innebar att Försvarsmakten hade rätt att kontrollera hans likaväl som övriga medarbetares mailtrafik. Mot den bakgrunden kan Försvarsmakten inte anses ha agerat felaktigt när myndigheten genomförde den aktuella kontrollen.

Utlämnande av handlingar

AA har även angivit att han inte fått ut vissa handlingar som han önskade i maj 2008 i samband med den tingsrättsförhandling där han stod åtalad för grov obehörig befattning med hemlig uppgift. AA överlämnade då ett handskrivet paper till den officer (*MUA 100, JO:s anm.*) som befann sig som åhörare vid rättegången och begärde att fyra handlingar skulle lämnas ut (bilaga 1).

Officern överlämnade samma dag AA:s begäran till MUST och kontakt togs med arkivpersonalen för att de skulle handlägga begäran om utlämning av handlingarna.

Försvarsmakten kan därför konstatera att vad AA anger i sin anmälan avseende MUST agerande motsägs av vad som framkommit vid kontakter med arkivpersonalen. AA:s begäran överlämnades till arkivet för handläggning och Försvarsmakten har följaktligen inte, på sätt AA hävdar, vägrat att se till att handlingarna skulle lämnas ut till AA. Enligt Försvarsmaktens mening kan en myndighet emellertid inte låtit handläggningen stanna vid konstaterandet att det inte går att identifiera en begärd handling.

Det är i sig en förutsättning för att en myndighet skall kunna tillmötesgå en sökande och lämna ut en begärd handling att den sökande har preciserat vilken eller vilka handlingar som avses eller lämna sådana upplysningar om handlingarnas innehåll att det är möjligt att utan större svårigheter identifiera handlingarna (jfr bl.a. JO 2002/03 s. 509). Varken tryckfrihetsförordningen eller den serviceskyddslagen en myndighet har mot en enskild enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223) kan anses utesluta att en myndighet för att underlätta det egna arbetet med att identifiera en

sökt handling, äger rätt att ställa frågor till den sökande om sådana uppgifter som erfordras för att den begärda handlingen lättare skall kunna identifieras. Någon möjlighet för företrädare för MUST eller arkivhandläggaren att kontakta AA på grundval av de uppgifter som framkom av den inlämnade handlingen förelåg inte i detta fall eftersom AA inte hade uppgivit några kontaktuppgifter.

Försvarmakten konstaterar emellertid att det bristande underlaget inte inneburit att Försvarmakten kunnat bortse från kravet i 2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen att lämna ut en allmän handling genast eller så snart detta är möjligt. Det kan inte anses förenligt med den allmänna serviceplikt som en myndighet har enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223) att bara konstatera att en framställning om att få ut en allmän handling är alltför obestämd för att kunna besvaras. Det hade följaktligen ålegat Försvarmakten att genomföra en mer omfattande undersökning för att identifiera de av AA begärda handlingarna. Enligt Försvarmaktens uppfattning torde det på de uppgifter AA angivit varit möjligt att i vart fall efter viss utredning kunna identifiera de av honom begärda handlingarna. Så skedde också när AA i februari 2009 på nytt vände sig till Försvarmakten.

Försvarmakten vill framhålla att myndigheten under senare år kontinuerligt genomför utbildningar rörande offentlighetsprincipens innebörd och handläggning av en begäran om utlämning av en allmän handling där skyndsamhetskravet och tjänstemannaansvaret betonas.

Anmälan om kränkande särbehandling

AA gav den 11 oktober 2006 in en anmälan om kränkande särbehandling till Försvarmakten. Anmälan var ställd till dåvarande personaldirektören och i anmälan angav AA bl.a. att han av Försvarmaktens ledning medvetet och systematiskt kränkts och utpekats som brottslig och klandervärd.

Med anledning av anmälan uppdrog personaldirektören till en medarbetare att kontakta AA. Någon kontakt med AA togs dock inte förrän sommaren 2007 efter att Försvarmakten blivit uppmärksam på att AA givit in en anmälan som inte blivit behandlad. Vid den kontakt som då skedde framkom att AA med sin anmälan endast avsåg en önskan att få tala med överbefälhavaren eller någon annan i Försvarmaktsledningen.

Av 6 § i Arbetarskyddsstyrelsens (numera Arbetsmiljöverkets) kungörelse med föreskrifter om åtgärder mot kränkande särbehandling i arbetslivet (AFS 1993:17) samt de allmänna råd som givits ut i anslutning till författningen framgår att en arbetstagare som utsatts för kränkande särbehandling snabbt skall få hjälp och stöd samt att en arbetsgivare skall ha särskilda rutiner för detta. Denna föreskrift är bindande för en arbetsgivare och Försvarmakten hade mot denna bakgrund en skyldighet att kontakta AA så snart hans anmälan kommit in till myndigheten. Den omständigheten att AA, när han efter mer än ett halvår blev kontaktad, endast uppgav att han önskade samtala med någon ledande företrädare för Försvarmakten kan inte ursäktas att Försvarmakten inte kontaktade AA i enlighet med vad som anges i AFS 1993:17.

4.3 Skrivelse från en anställd vid MUST och Försvarmaktens yttrande över densamma

I en skrivelse, som kom in till JO den 24 mars 2010, anförde EE, som är arkivarie vid MUST, bl.a. att hon och hennes kollega inte deltagit i handläggningen av AA:s begäran om handlingar.

Med anledning av det som EE anförde begärdes ett yttrande från Försvarmakten.

I remissvaret den 14 april 2010 anförde Försvarmakten genom chefsjuristen CC följande.

Av Försvarmaktens yttrande till JO den 25 februari 2010 framgår på sidan ett att den expedition som handlade ärendet om utlämnande av handlingar till AA var expeditionen vid Försvarmaktens Högkvarter. Militära underrättelseoch säkerhetstjänsten (MUST) har en egen expedition och vad EE anför, att varken hon eller hennes kollega deltagit i handläggningen av AA:s begäran, är följaktligen korrekt.

4.4 AA:s kommentarer till Försvarmaktens första yttrande och kompletterande klagomål

AA yttrade sig över Försvarmaktens remissvar den 25 februari 2010. Inledningsvis anfördes därvid följande.

För att ha underlag att yttra sig och visa på felaktiga påståenden i Försvarmaktens yttrande begärde AA den 16 mars 2010 ut ytterligare två offentliga handlingar från Försvarmakten. Begäran avsåg en kopia av den handskrivna handling som han överlämnade till Försvarmakten i samband med huvudförhandlingen i Stockholms tingsrätt och ett utdrag ur diariet där handlingen registrerats. Begäran avsåg vidare en kopia av en utredning som MUA 100 inlämnat till Försvarmakten i samband med myndighetens handläggning av AA:s anmälan till JO i augusti 2009. Hans begäran har inte behandlats, han har inte fått några handlingar och inte heller något svar eller beslut med anledning av sin framställning. Hans begäran har helt enkelt nonchalerats i syfte att försvåra för honom att styrka sin kritik och kunna påvisa de oriktiga uppgifter som lämnats. Beträffande de olika delarna i Försvarmaktens yttrande anförde AA bl.a. följande.

Undersökning av bostad

Genom Försvarmaktens yttrande klargörs fortfarande inte vem som fattat beslut om det intrång som gjordes. Det är minst sagt anmärkningsvärt att alla handlingar rörande beslutet om intrång i bostaden försvunnit. Det kan betraktas som uteslutet att beslutet att genomöka AA:s bostad inte föredragits och fattats i högsta försvarsledningen. Att all dokumentation försvunnit kan inte heller vara en tillfällighet eller ens rimligt. Påståendet att hans adjutant lämnat MUST tillstånd att genomöka lägenheten är direkt felaktigt.

Avlyssning m.m.

Försvarmakten underlåter helt att kommentera att AA:s bostad och hans privata telefon avlyssnats. Detta indikerar att man avlyssnat samt att korrekt beslutsordning och dokumentation inte följts. Han vet att avlyssning skett, eftersom en person inom MUST, som han inte avser att namnge, berättat detta för honom innan han häktades och innan någon husrannsakan skett.

Utlämnande av handlingar

AA vidhåller att Försvarmakten vägrat lämna ut de handlingar han efterfrågade vid huvudförhandlingen i tingsrätten. Vägran skedde på det sätt han gjort gällande. Det hela skedde i vittnens närvaro. Förutom hans försvarare och två officerare som var närvarande i tingsrätten åhörde MUA 100 det hela. Vid ett samtal som han hade med MUA 100 för några veckor sedan framgick att denne förbehållslöst

bekräftade att BB hade uttryckt sig på det sätt som han påstått och att Försvarsmakten inte hade för avsikt att lämna ut de begärda handlingarna.

AA noterar särskilt att Försvarsmakten i sitt svar helt förbigår BB uttalanden i tingsrätten, och han tar detta som stöd för att hans påstående är riktigt. Han noterar också att Försvarsmakten undviker att tala om när hans begäran överlämnades till arkivet och varför inte arkivet ombesörjde utlämnande på föreskrivet sätt. Han påstår att detta beror på att hans begäran inte överlämnades till arkivet förrän han efterfrågade handlingarna på nytt i februari 2009, vilket var nio månader efter det att begäran hade lämnats in. Han har hittills endast fått en av fyra begärda handlingar. Ingen har kontaktat honom för eventuella förtydliganden av vad han efterfrågade eller för att ge förklaringar till varför handlingarna inte lämnats ut. Varför Försvarsmakten talar om brister i underlaget är därför obegripligt. Att han inte skulle ha gått att nå är rent nonsens.

Anmälan om kränkande särbehandling

Uppgiften om att en medarbetare på personalstaben kontaktade AA sommaren 2007 är falsk. Han hade ett samtal med överste FF den 24 oktober 2006. Detta samtal har han inspelat på band. Påståendet att han endast skulle ha efterfrågat en kontakt med ÖB är en ren lögn. Även om Försvarsmakten felaktigt skulle ha uppfattat situationen på det sättet kvarstår det faktum att ÖB än i dag inte har kontaktat honom.

4.5 Skrivelse från MUA 100

I en skrivelse, som kom in till JO den 10 maj 2010, anförde MUA 100 att relevant information saknas samt att vissa delar i Försvarsmaktens yttrande kan misstolkas och att han därför ville lämna kompletterande information. Detta gällde enligt MUA 100 utlämnandet av handlingar och undersökningen av AA:s bostad, eftersom han delvis var inblandad i bägge händelserna. MUA 100 anförde bl.a. följande.

Utlämnande av handlingar

Vid rättegången mot AA deltog han inledningsvis som åhörare. Vid en rast överlämnade AA ett handskrivet papper med uppgifter om handlingar som han ville ha utlämnade snarast. Han förklarade att han avsåg att omedelbart överlämna hans begäran till sin chef BB. AA nöjde sig med detta. Vid sin återkomst till Säkerhetskontoret uppsökte han BB, överlämnade papperslappen och förklarade att AA önskade en skyndsam handläggning. BB svarade då i bestämd ton att "AA ska inte ha några handlingar". Han trodde att hans chef skämtade, men då han tillade att "AA omfattas inte av offentlighetsprincipen", förstod han att det fanns en möjlighet att det inte var ett skämt.

Undersökningen av bostad

Han gav i uppdrag till två officerare att fråga AA:s adjutant, som hade tillgång till dennes lägenhet både för hans privata bruk och tjänstemässigt, om det var okej i enlighet med hennes mandat från AA att hon släppte in dem i lägenheten för att hämta kvarvarande militär utrustning/information. Det var mycket klara direktiv från hans sida att det var adjutanten som skulle bestämma om det var okej eller inte. Eftersom han träffat adjutanten, var han övertygad om att hon inte skulle ge sitt

tillstånd om hon tyckte att det stred mot AA:s intentioner. Därefter genomfördes besöket. Före besöket orienterade han BB hur det hela var tänkt att genomföras. BB hade inga synpunkter på ”genomförandeförslaget”.

4.6 Försvarsmaktens tredje yttrande

Såväl AA:s yttrande över Försvarsmaktens remissvar den 25 februari 2010 som MUA 100:s skrivelse översändes till Försvarsmakten med begäran om yttrande. I remissvaret den 3 juni 2010 anförde Försvarsmakten genom generaldirektören DD följande. (I yttrandet återopad bilaga har utelämnats här.)

Anmälan

Försvarsmakten har av Riksdagens ombudsmän (JO) anmodats att yttra sig över vad AA anför i ett yttrande till JO daterat den 28 mars 2010. I yttrandet vidhåller AA den kritik han tidigare riktat i en anmälan mot Försvarsmakten den 11 augusti 2009. AA anger nu i sitt yttrande att Försvarsmakten underlåtit att lämna ut allmänna handlingar han begärt att få ut. Vidare anför AA att Försvarsmakten i sitt tidigare yttrande till JO inte angivit korrekta uppgifter främst avseende omständigheterna kring undersökningen av hans bostad, avlyssningen av honom, samt handläggningen av hans anmälan om kränkande särbehandling.

JO har även genom efterremiss den 21 maj 2010 anmodat Försvarsmakten att yttra sig över vad en tidigare medarbetare vid Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (MUST), angiven som MUA 100, anför i en skrivelse han gett in till JO med anledning av Försvarsmaktens tidigare yttrande.

Yttrande

1 Utlämnade av handlingar

AA anför i sitt yttrande att han i en skrivelse till Försvarsmaktens chefsjurist den 16 mars 2010 begärt att få ut kopia av en handskrivna handling som han överlämnat till Försvarsmakten i samband med en rättegång vid Stockholms tingsrätt samt ett utdrag ur diariet där handlingen diarieförts som mottagen. Vidare begärde AA en kopia av en utredning som inlämnats av MUA 100 till Försvarsmakten i samband med Försvarsmaktens handläggning av den anmälan till JO som AA gjorde i augusti 2009. AA anför vidare att han ännu inte erhållit tre av de fyra handlingar som han begärde 2009 när han lämnade över den handskrivna handlingen till en företrädare för Försvarsmakten.

1.1 Skrivelsen till Försvarsmaktens chefsjurist

Av AA:s yttrande framgår att han inte erhållit de begärda handlingarna. De av AA begärda kopiorna har emellertid av Försvarsmakten översänts till den av AA i skrivelsen uppgivna adressen, Alfred Möllares väg 4, 297 91, Kristianstad. Kopian av den handskrivna begäran tillsammans med det instämplade försättsbladet samt ett utdrag ur Försvarsmaktens ärendehanteringssystem Diana översändes från MUST till AA den 24 mars 2010. Däremot kunde inte något utdrag ur diariet som utvisade när handlingen inkom till Försvarsmakten översändas eftersom AA:s handskrivna begäran inte åsattes något diarienummer när den mottogs. Eftersom AA:s begäran inte var sekretessbelagd, har enligt Försvarsmaktens mening, något formellt fel emellertid inte begåtts, eftersom AA:s begäran, med stöd av 15 kap. 1 § i den då gällande sekretesslagen, i stället för att registreras har förvarats insorterad i en pärm på Säkerhetskontoret.

Även den av AA begärda handling som upprättats av MUA 100 har av juridiska staben översänts till den av AA angivna adressen i Kristianstad. Mot bakgrund av handlingens innehåll gjordes dock först en sekretessprövning och handlingen översändes i de delar den inte omfattades av sekretess till AA den 23 mars 2010 tillsammans med beslutet avseende Försvarsmaktens sekretessprövning. Den omständigheten att AA i sin skrivelse till Försvarsmaktens chefsjurist angivit

Kristianstad som postadress kan möjligen vara en förklaring till att han inte kommit att erhålla de begärda handlingarna. Den korrekta adressen till AA:s torde vara Alfred Möllares väg 4 i Vittskövle eftersom det är adressen AA uppgivit i sitt yttrande till JO.

1.2 Den handskrivna handlingen

Avseende de handlingar som AA tidigare begärt att få kopior av kan konstateras att det av AA:s egna uppgifter framgår att han erhållit en kopia av den begärda handlingen "Operationsorder för insatsen i Liberia". Av den utredning som Försvarmakten genomfört framgår att även den av AA begärda handlingen "TOEM för KS06" har expedierats till honom den 29 februari 2009. Både handlingen "Operationsorder för insatsen i Liberia och handlingen "Toem för KS06" har sänts till AA på adressen Alfred Möllares väg 4, 297 91 i Vittskövle.

Försvarmakten har dock kunnat konstatera att de två övriga handlingarna AA begärde utlämnade var upprättade eller förvarade vid andra enheter inom Försvarmakten, i detta fall vid Flygvapnets taktiska stab (FTK) respektive vid Swedish armed forces international centre (SWEDINT) numera Livgardet (LG), alternativt vid Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (SWEDEC). Av 23 § i förordning med instruktion för Försvarmakten framgår att frågor om utlämnade av handlingar till enskild skall prövas inom den organisationsenhet som förvarar handlingen. Mot den bakgrunden gjordes inga ytterligare eftersökningar inom Högkvarteret efter de handlingar som AA angivit som "Validering av FK01" och "Utvärdering av insatsen för KS06".

Av de rutiner som gäller inom Försvarmakten följer att då en eftersökt handling inte kan återfinnas inom organisationsenheten skall det fattas ett formellt avslagsbeslut om handlingen inte kan identifieras eller så skall kontakt tas med den sökande för att om möjligt få underlag för en ny sökning. Om det är känt vid vilken organisationsenhet handlingen förvaras skall dock ingivaren informeras om detta. Mot bakgrund av att det av AA:s begäran inte framgick några kontaktuppgifter till honom och då de av honom begärda handlingarna sannolikt kunnat identifieras (jfr bilaga 1) utgick Försvarmakten i sitt tidigare yttrande till JO felaktigt från att de av AA begärda handlingarna begärts in från berörda organisationsenheter och översänts till AA.

1.3 Bedömning

Enligt Försvarmaktens uppfattning har AA:s begäran den 16 mars 2010 handlagts på ett korrekt sätt. De av AA begärda handlingarna har expedierats till den av honom uppgivna adressen den 23 respektive 24 mars 2010 dvs. endast någon dag efter det att AA:s begäran inkom till myndigheten.

Som Försvarmakten konstaterade i sitt tidigare yttrande har rutinerna emellertid på ett inte acceptabelt sätt brustit både vid handläggningen av AA:s handskrivna begäran om utlämnande av handlingarna 2008 och vid den eftersökning som skedde 2009. Försvarmaktens underlåtenheter har dock inte, på sätt AA menar i sitt yttrande, haft som syfte att vägra AA tillgång till handlingarna. Detta torde inte minst framgå av vad handläggaren vid MUST anger i bilaga 1.

Försvarmakten beklagar det inträffade och de av AA begärda handlingarna är nu översända till AA på det som torde vara den korrekta adressen till honom, Alfred Möllares väg 4 i Vittskövle.

Försvarmakten konstaterar rörande handläggningen av AA:s begäran att MUA 100 i sin skrivelse, i likhet med vad AA tidigare angett, hävdar att chefen för Säkerhetskontoret fällt yttranden av innebörd att de av AA begärda handlingarna inte skulle komma att lämnas ut. Chefen för Säkerhetskontoret har emellertid förnekat att han fällt något sådant yttrande. Det är emellertid klarlagt att, även om chefen för Säkerhetskontoret kan ha uppfattats på det sätt som MUA 100 och AA beskriver, så har chefen för Säkerhetskontoret inte vägrat att lämna ut de begärda handlingarna. Detta framgår, vilket Försvarmakten också angav i sitt tidigare

yttrande, av att chefen för Säkerhetskontoret, efter det han fick handlingen av MUA 100, initierade en eftersökning av de begärda handlingarna.

2 Undersökning av AA:s bostad

AA anger i sitt yttrande att Försvarsmakten åsidosatt gällande rätt genom att undersöka hans lägenhet under den tid han själv var häktad. Vidare hävdar AA att beslutet att genomsöka hans bostad fattats i Försvarsmaktens högsta ledning.

Försvarsmakten har i sitt tidigare yttrande angett att Försvarsmaktens åtgärd kan ifrågasättas. Försvarsmakten vidhåller sin inställning att det var olämpligt att utan AA:s eget medgivande söka efter egendom som tillhörde Försvarsmakten i AA:s lägenhet. Även beslutet att ta med egendom, oavsett om den tillhörde Försvarsmakten eller inte, kan ifrågasättas. I vart fall så borde man ha dokumenterat vad som togs med från lägenheten. Detta framgår inte minst av att AA nu hävdar att han fortfarande saknar privat egendom. Som framgår av Försvarsmaktens tidigare yttrande har emellertid all privat egendom återlämnats till AA.

Av MUA 100:s skrivelse till JO framgår att han givit två medarbetare i uppdrag att fråga AA:s adjutant om de kunde hämta egendom som tillhörde Försvarsmakten från AA:s lägenhet. MUA 100 har senare uppgivit att beslutet att hämta egendom från AA:s lägenhet sannolikt fattades av honom efter att han hört med AA:s adjutant. Enligt MUA 100 orienterade han chefen för Säkerhetskontoret om sin avsikt att hämta Försvarsmaktens egendom från lägenheten och denne hade inget att erinra mot MUA 100:s förslag. Försvarsmakten angav dock i sitt tidigare yttrande att chefen för Säkerhetskontoret varken hade kunnat erinra sig denna orientering eller funnit några anteckningar som visade på att han blivit orienterad i ärendet.

AA:s uppgift om att Försvarsmaktens högsta ledning beslutat i frågan motsägs av vad MUA 100 anger i sin skrivelse. MUA 100 anger inte något om att han före beslutet om att genomsöka AA:s bostad skulle ha föredragit eller informerat överbefälhavaren eller någon annan företrädare för Försvarsmaktens högsta ledning.

Undersökningen skedde inte heller, vilket AA anger som adjutantens uppfattning, före polisens husrannsakan. Av förundersökningen rörande det åtal som väcktes mot AA för grov misshandel m.m. samt av vad MUA 100 anför framgår att polisen genomförde en husrannsakan den 8 mars 2005 och att säkerhetspolisen genomförde ytterligare en husrannsakan den 14 mars 2005. Den undersökning av lägenheten som genomfördes av MUA 100:s medarbetare skedde först den 26 april 2005 dvs. mer än en månad efter det att polis och säkerhetspolis varit i lägenheten. Av vad som kunnat utredas har inte heller adjutanten fått order om att släppa in företrädarna för MUST i AA:s lägenhet. Av MUA 100:s skrivelse samt vad han i övrigt uppgivit framgår att adjutanten tillfrågats om hon var beredd att medverka till att egendom som tillhörde Försvarsmakten kunde hämtas. AA:s uppgift att adjutanten ifrågasatt undersökning av lägenheten motsägs följaktligen av vad MUA 100 uppger men även av uppfattningen hos de medarbetare vid MUST som genomförde undersökningen av lägenheten. Adjutanten är även hörd rörande genomsökningen av lägenheten i samband med brottmålet mot AA utan att det av förundersökningen framgår något som ens antyder att hon motsatt sig eller ifrågasatt Försvarsmaktens åtgärd att besöka lägenheten.

2.1 Bedömning

Försvarsmakten vidhåller vad som angivits i det tidigare yttrandet till JO. Försvarsmakten har följaktligen inte, som AA hävdar, lämnat oriktiga uppgifter i sitt tidigare yttrande eller på något sätt försökt att hindra JO granskning av Försvarsmaktens agerande gentemot AA.

3 Avlyssning av AA:s bostad

I sitt yttrande vidhåller AA att hans bostad och hans privata telefon avlyssnats. AA anger emellertid inte när detta skulle ha skett. Försvarsmakten har i det tidigare yttrandet klargjort att någon signalkontroll avseende AA inte ägt rum.

Försvarmakten har inte heller någon kännedom om eller funnit något som tyder på att någon avlyssning skall ha skett av AA.

3.1 Bedömning

Försvarmakten vidhåller vad som anförts i det tidigare yttrandet till JO.

4 Anmälan om kränkande särbehandling

AA anger i sitt yttrande att Försvarmaktens uppgift om innehållet i det samtal som AA hade med en medarbetare vid Personalstaben, överste FF, inte är korrekt. Vid den förnyade kontakt Försvarmakten haft med FF så vidhåller han sin minnesbild av att samtalet skedde sommaren 2007 eller möjligtvis under senare delen av våren 2007. FF förnekar helt AA:s uppgift att samtalet skulle ha skett så tidigt som oktober 2006. Enligt FF så klargjorde AA vid samtalet att han kände sig kränkt men han efterfrågade inte något stöd från Försvarmakten trots att han fick en uttrycklig fråga av FF om han önskade detta. FF informerade personaldirektören om samtalet med AA men något beslut om åtgärder fattades inte eftersom AA:s enda önskan var att få tala med överbefälhavaren.

AA kritiserar vidare att förre överbefälhavaren underlåtit att kontakta honom med anledning av hans anmälan. Försvarmakten får i denna del framhålla att ansvaret för handläggningen av AA:s anmälan ankom på Försvarmaktens personaldirektör. Överbefälhavaren hade inte heller, vilket AA hävdar, ansvaret som närmaste chef för AA eftersom detta ansvar åvilade chefen för Operativa insatsledningen (OPL) generallöjtnant GG. GG har emellertid uppgett att AA inte vid något tillfälle nämnt för honom att han upplevt sig som kränkt varför frågan aldrig tagits upp vid de samtal de haft. AA ingick följaktligen endast i chefen OPL ledningsgrupp men inte i överbefälhavarens ledningsgrupp. Något ansvar för överbefälhavaren personligen att hantera kontakterna med AA kan därför inte anses följa av AFS 1993:17.

AA hävdar även att han av chefsjuristen utlovats ersättning för studier. Något sådant löfte har emellertid inte getts.

4.1 Bedömning

Försvarmakten vidhåller vad som angivits i det tidigare yttrandet.

4.7 AA:s kommentarer till Försvarmakten tredje yttrande

AA yttrade sig över Försvarmaktens remissvar. Han vidhöll därvid den kritik som han tidigare fört fram mot myndigheten. Han bifogade bl.a. en inspelning av ett telefonsamtal mellan honom och en handläggare vid Försvarmaktens personalstab.

4.8 Komplettering från AA

AA kom den 6 september 2010 in med en kompletterande skrift till JO. I denna uttryckte han, med hänvisning till ett bifogat beslut av Försvarmakten, sitt missnöje med att det saknas dokumentation i flera avseenden som är aktuella i detta ärende.

I ett beslut den 3 maj 2011 anförde *chefsJO Nordenfelt* följande.

5 Bedömning

Inledning

JO bör enligt de regler som gäller för JO:s verksamhet inte utreda förhållanden som ligger mer än två år tillbaka i tiden om det inte finns särskilda skäl för det. Trots att en del av de händelser som AA anmält inträffade för mer än två år sedan ansåg jag att det fanns skäl att försöka utreda även vissa av dessa. Jag måste dock framhålla att en orsak till tvåårsregeln är att ett händelseförlopp blir allt svårare att utreda ju

längre tiden går. Det är med andra ord mycket svårt att nu – flera år senare – bringa klarhet i vad som hände i de situationer där det förekommer motstridiga uppgifter. Vissa frågor som granskats i ärendet förblir därför obesvarade.

Efter att ha tagit del av bl.a. AA:s anmälan och förhöret med MUA 100 i Stockholms tingsrätt gjorde jag bedömningen att yttrande skulle inhämtas från Försvarmakten över vissa delar av anmälan. Remissen avsåg, som redovisats ovan, vad AA anfört om intrång i hans bostad, om avlyssning och om undersökning av hans mejltrafik. Remissen avsåg vidare vad AA anfört om Försvarmaktens agerande i samband med att han under huvudförhandlingen i tingsrätten i maj 2008 begärde att få del av fyra allmänna handlingar samt Försvarmaktens åtgärder med anledning av den anmälan om kränkande särbehandling som AA gett in till myndigheten. Under utredningen av ärendet har AA anfört kompletterande klagomål mot Försvarmakten angående myndighetens handläggning av ytterligare en framställning från honom om att få del av allmänna handlingar. Även dessa kompletterande klagomål har utretts genom att yttrande begärts från Försvarmakten och behandlas i det följande. Det som AA anfört i sin kompletterande skrift i september 2010 har inte blivit föremål för utredning.

Undersökningen av AA:s bostad

Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot bl.a. husrannsakan. Med husrannsakan förstås enligt förarbetena till grundlagsstadgandet varje av myndighet företagen undersökning av hus, rum eller slutet förvaringsställe. Det skydd som här föreskrivs mot husrannsakan är emellertid inte absolut. Av 2 kap. 12 § regeringsformen framgår att skyddet får begränsas genom lag.¹ Detta har skett genom regler i bl.a. 28 kap. rättegångsbalken. Enligt 28 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken får husrannsakan företas hos någon som är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa bl.a. för eftersökande av föremål som är underkastat beslag eller för utrönande av omständighet som kan ha betydelse för utredning om brottet. Det finns anledning att här nämna att, enligt tredje stycket i samma stadgande, för husrannsakan hos den misstänkte inte i något fall får åberopas hans eller hennes samtycke, om inte den misstänkte själv begärt att åtgärden ska vidtas. Beslut om husrannsakan enligt nyss nämnda bestämmelse meddelas enligt huvudregeln i 28 kap. 4 § rättegångsbalken av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. Försvarmakten har inte befogenhet att besluta om husrannsakan enligt dessa regler.

Från Försvarmaktens sida uppgavs i yttrandet den 25 februari 2010 bl.a. att AA:s adjutant hade egna nycklar till AA:s lägenhet och att hon gav MUST tillstånd att

¹ Från och med den 1 januari 2011 regleras detta i 2 kap. 20 § regeringsformen.

genomsöka lägenheten. Vidare uppgavs att de två officerare som utförde genomsökningen av lägenheten skulle gå in i lägenheten och söka efter militära arbetshandlingar och en kryptotelefon som tilldelats AA. I sin skrivelse till JO i maj 2010 uppgav MUA 100 att han hade gett två officerare i uppdrag att fråga AA:s adjutant, som hade tillgång till lägenheten, om det stod i överensstämmelse med hennes mandat från AA att hon släppte in dem i lägenheten för att hämta kvarvarande militär utrustning/information. Enligt MUA 100 gav han klara direktiv om att det var adjutanten som skulle avgöra om besöket i lägenheten kunde genomföras. Enligt Försvarmaktens yttrande den 3 juni 2010 har MUA 100 senare uppgett att beslutet att hämta egendom från lägenheten sannolikt fattades av honom efter att ha hört sig för med adjutanten.

Försvarmakten har anfört att det i den aktuella situationen var angeläget att säkerställa att eventuella militära handlingar och kryptotelefonen omhändertogs. Det må förhålla sig hur det vill med den saken. AA:s lägenhet utgjorde hans privatbostad under den tid som han disponerade densamma. AA själv hade inte gett sitt tillstånd till Försvarmakten att hämta myndighetens egendom i lägenheten och än mindre begärt att egendom skulle hämtas. Vad som framkommit i ärendet utgör i och för sig inte skäl att ifrågasätta uppgiften att adjutanten släppte in de två officerarna i lägenheten utan att ha blivit beordrad att göra detta. Som Försvarmakten anfört, kan emellertid den omständigheten att adjutanten hade tillgång till nycklarna inte anses medföra att hon disponerade över lägenheten i den meningen att hon kunnat samtycka till en undersökning av vad som fanns i densamma. Det finns dessutom anledning att här framhålla att frivilligheten från adjutantens sida i den aktuella situationen lär ha varit av närmast illusorisk karaktär.

Enligt min mening är Försvarmaktens undersökning av AA:s lägenhet utan tvekan att anse som en husrannsakan i regeringsformens mening. Något beslut om husrannsakan förelåg inte. Alldeles oavsett i vilket syfte undersökningen företogs har det saknats lagstöd för densamma. Adjutantens påstådda klartecken medför inte att åtgärden var tillåten. Jag delar Försvarmaktens uppfattning att lägenheten inte borde ha genomsökts på det sätt som skedde. Inte heller borde egendom i någon form ha tagits med från lägenheten. När detta nu ändå gjordes borde emellertid, vilket Försvarmakten framhållit, dokumentation av omhändertagen egendom ha skett. Jag är synnerligen kritisk till det inträffade.

AA har hävdad att Försvarmaktens högsta ledning varit informerad om och fattat beslutet om undersökningen av hans lägenhet. Försvarmakten har emellertid tillbakavisat att så skulle ha varit fallet. Uppgift står således mot uppgift. Jag finner inte skäl att utreda saken ytterligare.

Myndigheten har även tillbakavisat MUA 100:s uppgift om att han orienterat chefen för Säkerhetskontoret om sin avsikt att hämta Försvarmaktens egendom från lägenheten och att denne inte hade något att erinra mot MUA 100:s förslag. Jag bedömer inte att ytterligare utredning i denna fråga skulle vara meningsfull.

Påstådd avlyssning m.m.

Försvarmakten har i sitt yttrande den 25 februari 2010 tillbakavisat att myndigheten genomfört någon ”signalkontroll av AA:s sambandsmedel” eller att myndigheten skulle ha öppnat AA:s post. Myndigheten har vitsordat att AA:s mejltrafik kontrollerats.

I sitt yttrande över vad Försvarmakten anför i denna del har AA vidhållit att hans bostad och privata telefon avlyssnats.

Försvarmakten har i sitt yttrande den 3 juni 2010 vidhållit vad som tidigare anförts och tillagt att myndigheten inte har någon kännedom om eller funnit något som tyder på att avlyssning av AA skulle ha skett. Även AA har vidhållit vad han anför.

Det kan i sammanhanget finnas skäl att anmärka att det är skillnad på den signalkontroll som Försvarmakten i vissa fall får utöva och den avlyssning av bostaden (s.k. buggning, se lagen [2007:978] om hemlig rumsavlyssning) respektive telefonavlyssning (se 27 kap. 18 § rättegångsbalken) som enligt AA ägt rum. Jag kan endast konstatera att det inte framkommit någonting i ärendet som styrker AA:s uppfattning. Jag finner det inte meningsfullt att genom ytterligare utredning försöka bringa klarhet i saken.

Vad som kommit fram om kontroll av AA:s mejl utgör inte skäl för kritik.

Utlämnande av handlingar

Vad först gäller den begäran som AA framställde i en skrivelse till Försvarmaktens chefsjurist den 16 mars 2010 har Försvarmakten uppgivit att de handlingar som begäran avsåg översändes till AA den 23 respektive 24 mars 2010. Som förklaring till att AA inte fått de begärda handlingarna har Försvarmakten angett att handlingarna sänts till en postadress som inte var korrekt men som var den adress AA själv angett. Vad som framkommit i denna del utgör inte tillräcklig grund för kritik.

När det därefter gäller Försvarmaktens handläggning av den begäran om handlingar som AA gav in i samband med huvudförhandlingen i tingsrätten den 19–28 maj 2008 har Försvarmakten lämnat tre, inte helt samstämmiga, redogörelser till JO, något som i sig är ägnat att väcka förvåning.

Försvarmakten har anför att de rutiner som myndigheten redovisat i sina remissvar på ett icke acceptabelt sätt brustit vid handläggningen av begäran om utlämnande 2008 och vid den eftersökning som ska ha skett 2009. För egen del vill jag gå längre än så och hävda att Försvarmaktens handläggning är fullständigt oacceptabel. Enligt min uppfattning har Försvarmakten inte förmått lämna en klagande redovisning av vilka åtgärder som företogs i inledningsskedet med anledning av AA:s begäran om utfående av handlingar. Försvarmaktens påståenden om att handlingarna var svåra att identifiera och att AA inte hade lämnat kontaktuppgifter framstår vidare närmast som bortförklaringar, inte minst

mot bakgrund av att handlingarna senare inte visade sig vara särskilt svåra att identifiera och att AA till bara någon vecka innan begäran gjordes var anställd inom Försvarsmakten. Dessutom pågick rättegången i Stockholms tingsrätt i vilken företrädare för Försvarsmakten vittnade eller, såvitt framgätt, var engagerade som åhörare. Mot bakgrund härav hade Försvarsmakten också rimligen bort förstå att handlingarna, åtminstone enligt AA:s uppfattning, kunde ha betydelse för AA:s försvar och att hans begäran även av denna anledning borde ha getts högsta prioritet. – AA:s begäran om handlingar kom att registreras först i februari 2009 och det mesta tyder på att handläggningen på allvar påbörjades först då. Inte heller den handläggningen är, som Försvarsmakten medger, invändningsfri. Sammanfattningsvis är jag synnerligen kritisk till det inträffade.

Jag finner inte skäl att kommentera de uttalanden som chefen för Säkerhetskontoret, BB, enligt såväl AA som MUA 100, påstås ha gjort med anknytning till AA begäran om handlingar. Chefen för Säkerhetskontoret har förnekat att han fällt något sådant yttrande. Även i den här delen föreligger således motstridiga uppgifter. En utredning av saken skulle kräva ett omfattande arbete, vilket jag inte finner påkallat.

Anmälan om kränkande särbehandling

AA:s anmälan om kränkande särbehandling gavs in till Försvarsmakten den 11 oktober 2006. I anmälan, som var ställd till dåvarande personaldirektören, anförde AA bl.a. att Försvarsmaktens ledning medvetet och systematiskt kränkt honom bl.a. genom olika uttalanden. Försvarsmakten har uppgett att någon kontakt inte togs med AA förrän 2007 medan denne bestämt hävdar att kontakt togs redan i oktober 2006. Även i den här frågan föreligger således uppgifter som inte är samstämmiga. Oavsett vid vilken tidpunkt kontakt togs med AA har den tjänsteman som svarade för kontakten, enligt vad Försvarsmakten uppgett, inte uppfattat att AA hade några andra konkreta önskemål än att få tala med överbefälhavaren. Efter att tagit del av den inspelning som AA gett in av samtalet med den aktuella tjänstemannen vill jag inte göra gällande att några andra konkreta önskemål från AA:s sida går att uppfatta. Jag nöjer mig i denna del med att erinra om vikten av att de åtgärder som föreskrivs i de av Försvarsmakten åberopade föreskrifterna (AFS 1993:17) följs.

Övrigt

Vad AA anført i övrigt föranleder inte några uttalanden från min sida.